

VÝPRAVA ZA KELTSKOU MINULOSTÍ

Pojďte s námi!

**POZNÁVÁNÍ JE
DOBRODRUŽSTVÍ!**

**Víte, že Keltové
měli města?**

**Jak se dostávali
přes řeku?**

**Kam Keltové
zmizeli?**

3–7 let

1,5 km

Stáhněte si brožuru
a interaktivní mapu
za použití QR kódu!

VÝPRAVA ZA KELTSKOU MINULOSTÍ

2 (8)

Výprava za Kelty začíná v Českých Lhoticích u rozhledny Bojka. Po prozkoumání rozhledny poputujeme po modré turistické značce směrem k Nasavrčkům. Budeme si vyprávět o Keltech a jejich kupcích. Můžeme si na ně i zahrát. Záleží na vás, zda se pak vrátíte nebo dojdete až do Nasavrků, kam pro vás přijede autobus. Pěší trasa má v obou případech 1,5 km.

Časový rozvrh a délka výpravy	Nástupní místo 49.8465097N, 15.7840817E. Parkování zdarma u rozhledny Bojka Výlet i s povídáním je asi na 1,5 hod pro nejmenší děti, pro větší děti cca na 2–3 hod . 1,5 km v mírně zvlněném terénu pro nejmenší děti 3 km v mírně zvlněném terénu pro nejmenší děti
Informace k výpravě	Vstupné stezka volně přístupná Pítko na náměstí v Nasavrčkách WC v infocentru na náměstí v Nasavrčkách v otevírací době, tel.: 469 677 566, www.nasavrkky.cz Svačina možné objednat si svačinový balíček v restauraci v keltském skanzenu, informace na tel. 731 523 917 Oběd je možný na náměstí v Nasavrčkách v restauraci Šustr, pro větší skupiny lépe předem objednat kontakt 774 193 696, při návštěvě archeoskanzenu lze objednat oběd i tam 731 523 917
Navíc	Keltský archeoskanzen – vstupné 50 Kč/dítě, pedagogický doprovod skanzenem zdarma – pro větší skupiny objednat 2 týdny předem: kontakt 732 639 451, www.zemekeltu.cz Prodejna upomínkových předmětů v informačním centru na náměstí a ve skanzenu
Co s sebou pro dospělý doprovod	Kniha Oppidum české Lhotice aneb putování za Kelty na Chrudimsku Kniha Keltské pohádky
Pohádky	Pohádka O perníkové chaloupce – pro nejmenší děti Kniha Keltské pohádky – pohádka pro předškolní děti
Orientační kalkulace dopravy	Autobusová doprava – autobus pro 42 osob (ceny jsou orientační 48 Kč/km, 242 Kč/hodina čekání) – přepravu si každý individuálně zajišťuje sám dle uvážení.
Aktuálnost informací	Základní informace k výpravě ověřte v TIC Nasavrky 469 677 566 a na www.zemekeltu.cz

Náročnost výpravy

nízká

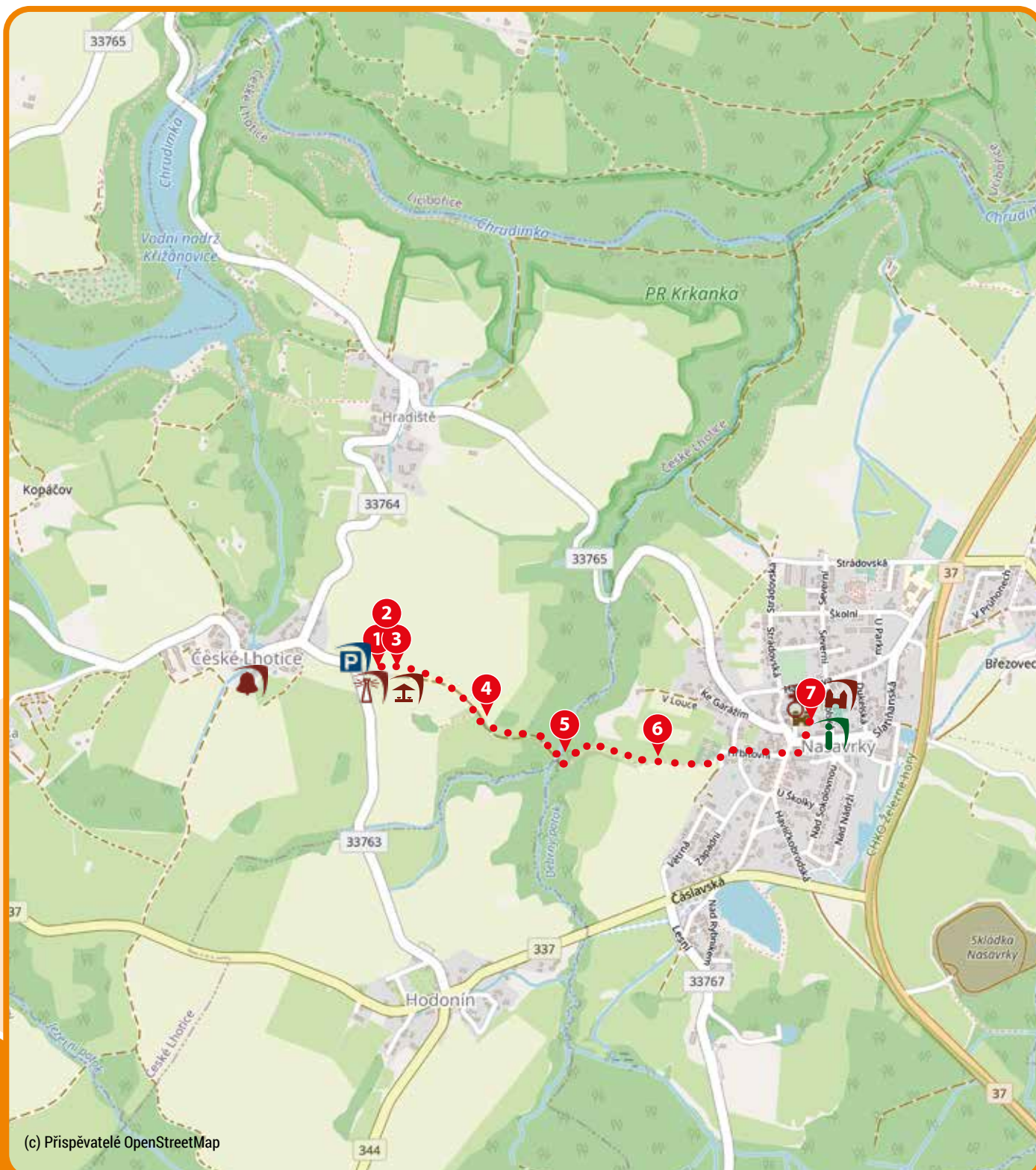
střední

těžká

MAPOVÝ PODKLAD

Kostel sv. Jiljí

Zámek Nasavrky

Zvonička České Lhotice

Rozhledna Boika

Infopoint u rozhledny

Parkoviště u rozhledny

Informační centrum

POPIS TRASY: Výprava za Kelty začíná v Českých Lhoticích u rozhledny Boika. Po prozkoumání rozhledny poputujeme po modré turistické značce směrem k Nasavrčkům. Budeme si vyprávět o Keltech a jejich kupcích. Můžeme si na ně i zahrát. Záleží na vás, zda se pak vrátíte nebo dojdete až do Nasavrků, kam pro vás přijede autobus. Pěší trasa má v obou případech 1,5 km.

1 ZASTAVENÍ – POD ROZHLEDNOU BOIKA

Rozhledna je celoročně zdarma přístupná a dá se u ní parkovat.

VYPRAVĚČ VYPRÁVÍ: Děti, vidíte tu stavbu? Dům na bydlení to asi není. Věřím, že jste všichni poznali, že je to rozhledna. To se asi chcete pořádně rozhlédnout... Nejdřív se podívejte jen úplně nejbližší kolem sebe.

Co vidíte nejbližší kolem sebe?

(Nejspíš cestu, svoje ruce, nohy, ostatní děti, paní učitelku, trávu, keře... prostě to, co je tady). A teď se rozhlédněte víc a dál.

Co vidíte v dálce?

Je toho spousta a každý si může všimnout něčeho jiného.

A co když chcete vidět opravdu daleko? Jaké místo si najdete? Údolí? Kopec? Les?

Samozřejmě, že je mnohem lepší vylézt na kopec. A postavit se tak, aby vám ve výhledu nepřekážely stromy, další kopec nebo nějaký dům. Pak můžete dohlédnout daleko.

A ještě se zkuste rozhlížet a u toho si sedněte do dřepu a pak se postavte a pak ještě povyskočte.

Kdy vidíte nejdál?

Určitě, když si ještě povyskočíte.

A k čemu je rozhledna? Ta vám pomůže vylézt ještě o kousek výš, dostat se nad stromy a domy a rozhlédnout se pěkně z vršku. Je to jako kdybyste si povyskočili opravdu pořádně. Však Jeníček v pohádce O perníkové chaloupce taky musel vylézt na strom, aby uviděl v dálce světélko.

A co když necháme oči zavřené, co pak? Uvidíte něco?

Zkuste to taky.

PŘÍBĚH ROZHLEDNY

Tahle rozhledna je docela mladá. Je jí 15 let. Na tomhle místě byl vždycky pěkný rozhled. Tak se místní rozhodli, že postaví stavbu, která na výletníky zavolá: „Tady jsem. Pojď ke mně a rozhlédni se. Je tu moc hezky.“ Ani nemuseli stavět vysokou věž. Stačila věžička. A lidé sem chodí a jezdí. Posedí tu, dívají se do kraje a je jim dobře. I my vylezeme nahoru na rozhlednu a koukneme se odtamtud. Až půjdete nahoru, dávejte pozor. Schody jsou točité, držte se zábradlí.

2 ZASTAVENÍ – NAHOŘE NA ROZHLEDNĚ

Stoupneme si nejdřív tak, abychom viděli co nejvíc do dálky. Dřevěná tabule nám pomůže určit, na co se v dálce díváme.

Děti, rozhlédněte se. Zkuste hádat, co vidíte. (Jestli je hodně jasno, můžeme vidět vysoké hory Krkonoše a nejvyšší horu Česka Sněžku). Vidíte města a vesnice a taky pole a lesy? Z roviny vykukuje zajímavý kopec, je tam jeden jediný a na něm stavba. To je Kunětická hora s hradem. Na levé straně od Kunětické hory je často vidět kouř nebo mrak, i když je jinak jasno. Stojí tam elektrárna Chvaletice s vysokým komínem. A možná jste si všimli žluté věže v lese. Ta patří k vodní elektrárně v Práčově.

Když koukáte směrem k horám a otočíte se doleva, jen kousek od Boiky je vesnice České Lhotice. A když kouknete za České Lhotice, určitě si všimnete takové modré koule. Je to vodojem v Křižanovicích. Do něj se napumpuje voda ze studny pod ní. A protože voda teče z kopce dolů, tak z vodojemu už úplně sama stéká dolů potrubím ke kohoutkům v koupelnách a kuchyních v Křižanovicích.

Na druhé straně je vidět město Nasavrky. A za námi je kopec, tam vidíme hlavně pole a les na kopci kousek odtud.

Sejděte z rozhledny a zastavte se u schodů.

3 ZASTAVENÍ – U KAMENNÝCH SCHODŮ

Ted' koukneme ještě ke svým nohám na kamenné schody. Určitě jste si všimli těch vyleštěných kamenů po stranách schodů. Mají vedle sebe i nápisy, aby si návštěvníci mohli přečíst, jak se který kámen jmenuje a odkud je. Všechny jsou odsud ze Železných hor. Z toho šedého kamene, co tu vidíte, je i skála schovaná pod asfaltem a hlínou pod našima nohama.

Znáte nějaký název pro kámen? Možná znáte krásně bílé nebo růžové křemeny, které najdeme třeba v potoce. Kámen ze slepeného písku je pískovec. Tomuhle šedému se říká žula. Když někde uvidíte chodník nebo silnici z šedivých kamenných kostek, jsou to nejspíš kostky žulové.

Když jste se dívali z rozhledny, možná jste zahlédli nějakého dravce, třeba káně. Často jsou vidět, jak krouží nad krajinou a hledají kořist. Představte si, že jste ptáci. Roztáhněte ruce, rozeběhněte se a zkuste kroužit jako ptáci. Můžete si u toho zahrát i na honěnou.

Jděte po modré turistické značce. Asfalt vede až k lesu. Dál je kamenná cesta. Cesta jde mírně vlevo, napravo je vjezd na louku. Na kraji lesa se zastavíme.

4 ZASTAVENÍ – NA KRAJI LESA

Na rozhledně jsme se rozhlédli do kraje, a teď se zkusíme podívat do minulosti. Nejlepší by bylo zatočit kouzelným prstenem nebo zamávat čarounou hůlkou a nechat se do minulých dob přenést a pěkně se tam rozhlédnout. Bohužel žádné kouzlo neznám. Tak si to zkusíme představit.

PŘÍBĚH KELTSKÉHO MĚSTA

Kdysi dávno, asi tak před dvěma tisíci lety, tady žádná vesnice České Lhotice nestála, ani jiné domy a stavby, na které jste se dívali z rozhledny. Všude byly hlavně lesy, někde mokřiny. V nížině byste sem a tam viděli místa bez lesa. Tam byly pastviny, políčka a domy. V nich bydleli tehdejší obyvatelé zdejšího kraje, Keltové. Ale kousek tady vedle nás stálo město! I v něm bydleli Keltové. To město by nám připadalo zvláštní. Nebylo moc velké a vypadalo úplně jinak, než jsme zvyklí. Bylo celé ze dřeva a hlíny. Přesto mělo to město hradby a kdo chtěl dovnitř, musel projít bránou. Ti zdejší Keltové si prý říkali Bójové a znamenalo to, že jsou strašní válečníci a chtějí každého porazit. Jak asi vypadali? Na to se můžete podívat do pracovního listu. Keltové samozřejmě neválčili pořád. Byli to taky hospodáři a řemeslníci. Chovali zvířata, jaká se na venkově chovají i dnes – kozy, ovce, prasata, krávy, koně a taky slepice, pěstovali obilí a zeleninu a taky třeba len. Ve městě bydleli hlavně různí řemeslníci.

Kovář vyráběl ze železa nože, sekery, vidle a další nářadí. Hrnčíř vyráběl nádoby z hlíny a pak ho vypaloval v peci. Košíkář pletl košíky. Další uměl vyrábět šperky třeba z bronzů a ze zlata. Město mělo i svého vládce (krále). Bydlel taky ve dřevěném domě, ale ten jeho byl větší a krásnější než ostatní.

Chodili sem lidé z okolí a kupovali si od řemeslníků různé zboží. A taky sem přicházeli kupci. Vozili vzácné zboží zdaleka. Třeba sůl, oleje s vůní z rostlin, které tu nerostou, krásné nádoby a nevídané šperky. Prodávali svoje zboží a ve městě nakupovali výrobky zdejších řemeslníků. Město tu stálo asi 150 let. Pak se přiblížili nepřátelé. Zdejší lidé se o nich doslechli. Přestali přicházet kupci. Báli se o svoje zboží i o život. Obyvatelé města se sešli a radili se, co dělat. Když kupci nepřicházeli, nebylo komu prodávat. A obyvatelům se přestalo dobře dařit. Nakonec se rozhodli odejít a najít si místo, kde se jim bude dařit stejně dobře, jako se jim dřív dařilo tady. Sbalili si věci a vyrazili na druhou stranu, než odkud přicházeli nepřátelé. A šli hodně daleko. Vlastně úplně přesně nevíme, kam došli a kde se znovu usadili. Město zůstalo opuštěné. Domky se postupně rozpadly. A teprve za dlouhou

dobu přišli noví obyvatelé. Město už nenašli. Zbyly z něho jen hradby schované v lese, který vyrostl na místě keltského města. Ti noví si svou vesnici postavili o kousek vedle. A na místě města si udělali pole.

Brána do keltského města

Představte si, že tehdy nebylo nikde žádné auto, asfaltová silnice, žádný supermarket. Určitě jste to už slyšeli, že dřív nebyla spousta věcí, které dnes považujeme za normální.

Co myslíte, které další věci Keltové tehdy neznali?

Kdo chtěl dovnitř, musel projít bránou. A u brány stála stráž. Jednoho Kelta na stráži máte na obrázku. Oblečený byl do haleny a kalhot, proti zimě měl plášť. Ze zbraní měl určitě kopí. Když byl bohatý, měl i meč. V boji se chránil štítem.

POHYBOVÁ HRA:

Viděli jste, jak stojí stráž? Zkuste to. Postavte se pěkně rovně, vytáhněte se, jako kdyby vás někdo držel na provázku. A teď zkuste zvednout jednu nohu a stát pouze na jedné. Kdo to vydrží nejdéle? A teď zkusíme druhou nohu. A viděli jste stráž pochodovat? Taky to můžete zkusit.

Když se chtěl kupec vydat na dalekou cestu se svým zbožím, určitě nešel sám. Domluvil se s ostatními a šli ve skupině, aby se snáz ubránili všelijakým lupičům. **Podívejte se na obrázek na úvodní straně, abyste si to uměli představit.**

Pojďte si to zkusit. Představte si, že jste skupina kupců a vydejte se na cestu. Dobře se rozhlížejte do všech stran, jestli někde za stromem, za keřem nebo přes louku nečíhá nebezpečí.

Možná by mohla jít malá skupinka průzkumníků (spolu s jedním dospělým) kousek před ostatními. Mohou pátrat, kudy vede cesta (hledají modrou turistickou značku). Někteří mohou být i lupiči číhající za stromem. Až k dalšímu zastavení je cesta nebezpečná! Kupci musí postupovat lesem ostražitě!

5 ZASTAVENÍ U MOSTKU PŘES POTOK DEBRNÝ

Doufám, že se vám podařilo dostat se bezpečně až k potoku. Tehdy žádné mapy nebyly a kupci a jiní poutníci si museli dělat různá znamení, aby trefili. A jeden druhému pak radili, kudy jít.

Víte, kudy jste šli? Uměli byste to popsat tak, aby někdo druhý dokázal jít stejnou cestou? Všimli jste si, že i my děláme znamení na cestách? Znáte je?

Jsou to turistické značky. Vedou nás při procházkách neznámou krajinou.

Jestlipak víte, po jaké turistické značce právě jdete?

(Po modré.) Došli jsme k mostku – přejděte si po něm tam a zpět. To je pohodička, že? Voda teče pod vámi, přejdete suchou nohou. Mostek je pevný, má zábradlí, nemusíte se bát, že spadnete do vody.

Víte, jak chodili přes vodu Keltové?

Kde se chodilo opravdu hodně často, tam si postavili mostek ze dřeva nebo aspoň dali přes vodu kládu. Potok mohli přeskochit.

Pohybová hra:

Zkuste, jak daleko doskočíte, ať víte, jak široký potok byste mohli přeskochit. Skáče se mnohdy a výsledky označujeme vyrytím čáry na cestě (klackem).

Přes řeku by určitě nikdo z nás nepřeskochil. Proto bylo potřeba najít místo, kde je řeka mělká (je tam málo vody) a je možné přejít vodou – přebrodit.

Jak se takovému místu říká?

Je to brod. Dřív to bylo hodně důležité místo. Tehdy žádné mapy nebyly a kupci a jiní poutníci si museli dělat různá znamení, aby trefili. A jeden druhému pak radili, kudy jít.

Pokud s sebou máme opravdu malé děti, zde se můžeme otočit a dojít zpět k rozhledně (pokud nám to čas dovolí, před odjezdem ještě posedíme pod rozhlednou a přečteme si pohádku O perníkové chaloupce). S většími dětmi pokračujeme dále. Nejdřív půjdeme od potoka do pořádného kopce. Naštěstí krpál za chvíli skončí a pak už po louce mnohem mírnějším kopcem dojdeme k několika břízám, tabuli Keltské naučné stezky a kousek vedle je malá tabulka s popisem výhledu.

6 ZASTAVENÍ NA VYHLÍDKOVÉM MÍSTĚ KAMENNÝ KRUH PŘED NASAVRKAMI

Jak se vám rozhlíží tady? Vidíte něco nového?

I tady je tabulka, kde jsou některá místa popsána. Můžeme si zkontrolovat, jestli si je pamatujeme.

Odtud si můžeme zkusit nést do Nasavrk náklad jako kupci. Děti si mohou přibrat i batoh kamaráda nebo ho vyměnit s dospělým, aby si zkusili alespoň na kousku cesty, jaké to je nést něco těžšího. Modrá značka nás dovede na náměstí v Nasavrkách. Tady je autobusová zastávka, kde můžete nastoupit do autobusu.

7 ZASTAVENÍ NA NÁMĚSTÍ V NASAVRKÁCH

Kdybychom byli keltští kupci a nesli na zádech zboží, na náměstí bychom se zastavili, rozložili svoje zboží a začali vyvolávat, co zajímavého neseme. Místní by se sběhli, zboží by prohlíželi, ptali se na cenu, smlouvali a nakupovali. Někdo by třeba přinesl něco zajímavého na prodej.

Tady si můžeme odpočinout a občerstvit se, ale také si prolistovat knihu Oppidum České Lhotice aneb putování za Kelty na Chrudimsku, kde je spousta obrázků. Pokud jsme tu v době, kdy je otevřené infocentrum, knihu zde lze zakoupit. Nebo si můžeme přečíst pohádku z knihy Keltské pohádky.

Na náměstí je informační centrum. Dají se tu koupit suvenýry, k dispozici je WC. V prodejně Ovoce a zeleniny koupíte kopečkovou zmrzlinu. Na horním konci náměstí je prodejna COOP, tam mají nanuky. Před ní je kašna a vedle kašny je pítka, kde teče pitná voda. Po pauze se vrátíme stejnou cestou zpátky k rozhledně Boika.

TIP:

Pokud nás vyprávění o Keltech zaujalo, můžeme navštívit i keltský archeoskanzen v Nasavrkách – Země Keltů. Zde se přímo dostaneme do keltské osady.

www.zemekeltu.cz

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

PRACOVNÍ LIST

Vybarvi si Kelta a taky Keltku.

Namaluj, jak si představuješ keltský dům.